

Фойдаланил! ан адабиётлар

1. Клисенко М.А. Методы определения микроколичеств пестицидов в продуктах питания, кормах и внешней среде. -М.:” Колос,” 1984 -304 с.
2. Криворучка В.И., Омиров Р.Ю. Экология пестицидов и репаративная регенерация тканей.-Ташкент, 1993. -112 с.
3. Медведь Л.И. Справочник по пестицидам (гиг. применения и токсикология). -Киев.: “Урожай,” 1974. -448 с.
4. Материалы фирмы «ШЕЛЛ», «Краткие сведения о пестицидной активности беррикейда», 1985. -18 с.
5. Узатов У.Я., Парманова С.Х., Каримов А.А. и др. Рекомендации по применению цимбуша для борьбы с паразитическими клещами животных. -М., 1989. - 5. с.

УДК: 619.616.989.2.75

КУЁНЧИЛИКДА ВЕТЕРИНАРИЯ-САНИТАРИЯ ТАДБИРЛАРИ.

Элмуродов Б.А., в.ф.д., Турдиев А.Қ., в.ф.н., Набиева Н. к.и.х.

Ветеринария илмий-тадқиқот институты

Аннотация: Ушбу мақолада куёнчиликни ривожлантириши, уларни сақлаш, озукалантириши кўпайтириши ва куёнларни уй шароитида сақлашнинг ветеринария санитария тадбирлари туғрисида баён этилган.

Калит сўзлар: куёнчилик, сақлаш, озукалантириши, пархезбон, гушт, формалин.

Кириш. Республикамиз Президентининг чорвачиликни ривожлантириш борасида 2006 йил 23 мартдаги ПҚ-308 қарори, шунингдек 2008 йил 21 апрелда ПҚ-842 қароридан келиб чиқиб Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва молларини кўпайтиришни рағбатлантиришни кучайтириш ҳамда чорвачилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлари туғрисидаги ўта муҳим қарор ветеринария мутахассислари олдида янги долзарб вазифаларни қўйди. Ушбу қарорларни бажаришда, чорвачиликни ривожлантиришга ҳозирги кунда асосий тўсик бўлаётган юқумли касалликларни бартараф этиш ва олдини олиш даволаш чора тадбирларини ишлаб чиқиш, ҳайвонлар бош сонини кўпайтириш муҳим аҳамиятга эгадир.

Президентимизнинг 2009 йил 26 январдаги “Озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва ички бозорни тўлдириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар туғрисида”ги Қарори ижроси доирасида Ёрдамчи хўжаликларни ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилгани қўшимча даромад олиш, қолаверса ишчи-хизматчиларни пархез гўшт билан таъминлаш имконини яратди.

Ҳозирки кунда тўрт фаслга бой республикамызда куёнчилик билан шуғулланиш давр талабидир. Куёнчилик фермаларини ташкил қилишда асосан қуруқ, текис ҳамда дарё, кўллардан узок жойлар танланади.

Тадқиқот натижалари: Ферма атрофи 2 м баландликдаги девор билан ўралиб, дарахтлар экилади. Куёнчилик фермалари чорвачилик фермаларидан 300 м, паррандачилик фермаларидан 1500 м, аҳоли яшайдиган жойлардан 300 м узокликда қурилиши керак.

Куёнчилик фермаларида бошқа ҳайвонларни сақлаш мумкин эмас. Хизматчилар фермага ветеринария-санитария назоратидан ўтказилиб киритилиди. Куёнчилик фермалари 2 зонага бўлинади. 1-ишлаб чиқариш зонаси, 2-маъмурий ва хўжалик зонаси. Ишлаб чиқариш зонасига асосан куёнлар жойлаштирилади. Маъмурий-хўжалик зонасида озиқ-овқатлар сақланиши билан бирга, куёнларни сўйиш, териларни навларга ажратиш ва ветеринария хизмати ходимлари жойлашади. Фермадан ташқарида шамол йўналишига тесқари қилиб терини қуритиш учун жой танланади ва куйдириш печлари 50 м узокликда, 100 м узокликда эса гўнгни зарарсизлантириш майдончалари қурилади.

Кўп тармоқли фермер хўжаликларида куёнлар асосан катакларда боқилади. Катаклардаги куёнлар йил давомида очиқ хавода сақланади. Қиш фаслида эса тоза, ёруғ,

яхтпи вентелация қилинувчи биноларга ўтказилади. Катаклар икки қаватли 2-4 қаторли қилиб жойлаштирилади.

Касалланган қуёнлар учун изолятор қурилиб бу ерда қуёнлар алохида-алохида сақланиш учун катаклар бўлади. Катаклар доимо 10 % ли иссиқ ишқор эритмаси ёки 1 % ли формалин эритмаси билан дезинфекция қилиниб турилади, Металдан қилинган катаклар махсус олов ёрдамида зарарсизлантирилади.

Туғадиган она қуёнлар учун катаклар механик тозаланиб, дезинфекция қилиниб мослаштирилади. Катаклар ичига суғориш ва озиқлантириш идишлари ўрнатилади. Ёш қуёнлар катагининг поли, ёриқлари 2x2 см зангламайдиган сим тўрдан қилиниб, хар 6-7 кунда ичига тўшамалар қўйилади.

Туғадиган она қуёнлар ва ёш қуёнлар катакларидида тўшамалар бўлиши шарт. Тўшамалар намликни ўзига шимиб олади. Агарда хар купи алмашиниб турилса, қуён болалари иссиқ сақланади. Тўшама сифатида ёғоч қириндилари (апилка), соя ўсимлигининг навдаларини майдалашан холда ишлатишимиз мумкин. Хар куни қуён гўнглари тозаланиб турилади ва махсус халтачаларга солиниб ўғит сифатида ишлатилади.

Қуён болаларини ўстириш гигиенаси. Қуёнлар иситилмайдиган ёпиқ биноларда туғдирилади. Биринчи туғадиган қуёнларнинг пати юлиниб, қуёнчалар учун қилинган уяларга тўшалди. Катта ёшдаги она қуёнлар буни ўзлари бажаради. Қуёнлар тукқандан кейин ва туғишдан олдин доимо тоза сув билан таъминланган бўлиши керак. Агар қуёнлар организмидида сув етишмаси менерал моддалар ва витаминлар билан озиқлантирилиши бузилиб, улар ўз болаларини еб қўядилар. Янги туғилган қуёнлар 100 гр гача яқин бўлиб, 6 кунда икки баробар, бир ойлигида 10 баробарига ортади. Бунга сабаб она қуёнлар сутида фойдали моддалардан 15%гача оксил, 10-20% ёғ, шакар ва 2,5% менерал моддаларнинг борлиги хисобланади. Қуёнлар болаларини ана шундай сут билан 20 кунгача эмизади. Буни ҳеч қандай озуқа билан алмаштириб бўлмайди. Қуёнхоналарни қуришда қуёш нуридан ҳимоя қилишни ўйлаш керак. Қуёнлар иссиқга бардош бера олмайди. Ортиқча кун исиб кетганда уларни офтоб уриши мумкин. Қуёш урмайдиган, таъсир кўрсатмайдиган махсус бостирмалар қурилади ва дарахт сояларидан ҳам фойдаланишимиз мумкин. Қуёнлар кислородни кўп талаб қилади. Агар биноларда ҳаво яхши айланмайдиган бўлса, катаклар қўйиладиган қуёнларнинг соғлиги ёмонлашади. Қуёнлар совукни енгил ўтказадилар, қаттиқ киш вақтида ҳам очик ҳавода ўзларини яхши хис қилади. Баъзи холларда қуёнларни музлаб қолмаслигига қўл қўймаслигимиз керак.

Қуёнлар учун табиий ёруғлик коэффициента биноларда 1:3, 1:5, 1:8 терини қайта ишлаш цехдаридида 1:10, 1:12 бўлиши керак. Харорат +14+20°C, намлик 60-80 %, сунъий ёритилганлик 20 люкс, ҳаво харакати 0,3 м/с, аммиак 0,01 м г/л, корбонат ангидрид 0,20% дан ошмаслиги керак. Қуёнларни қуёш қиздириб юбормаслиги ва офтоб урмаслиги учун катаклар устига махсус навеслар қилиниши керак.

Қуёнларни уй шароитида бокиш кўп тармоқли фермер хўжаликларидида, махалла, мактаб, касб-хунар коллежларидида қуёнчиликни ташкил этиш ундан тоза экологик пархез гўшт олиш, сифатли тери, тивит олиш ва ЗОга яқин ҳалқ хўжалик махсулот олиш, 20 хилга яқин озиқ-овқат махсулотларини тайёрлашда тадбирларни айнан қуёнчиликдан бошлаш шу куннинг долзарб вазифасидир.

Адабиётлар:

1. Басиеев П.Д., Наймиженко Е.П. Поточное производство мяса кроликов. - М. Колос, 1980- 175 с.
2. Александров С.Н, Косова Т.П. Кролики разведение, выращивание, кормление «АСТ» 2006. Манина И.С., Леонтюк С.В Как разводить кроликов М. Колос 1984.
3. Баллосов У.Ш., Турдиев А.К. Қуёнчилик сердоромат соха. Ж. Узбекистон кишлок хужалиги. № 12. 2013. 16 б.
4. Справочник кролиководства. М. Сельхозиздат 1962.
5. Шабанов А.Н. Кролиководство разведение и уход. Москва. 2010. 172 стр.